

El fons documental Josep Molas

Xavier Pérez Gómez *

1. Introducció: un esbós de biografia

El setembre de 2006 va ingressar a l'Arxiu Comarcal del Vallès Oriental (ACVO) el fons documental personal de Josep Molas Rupelo, donat pels seus familiars a la Generalitat de Catalunya. Molas va ser un personatge cabdal a Mollet i a Sant Fost al període del franquisme (1939-1975), ja que, per una banda, va ser durant molts anys director de l'empresa tèxtil Sederias Fàbregas de Mollet (després Sedunió) i, al mateix temps, va ser alcalde de Sant Fost de Campsentelles de 1942 a 1952, membre del Consejo Local del Movimiento del mateix poble durant tot el franquisme i també cap del Movimiento a Mollet del Vallès (1941-1949).

El senyor Molas, tal com era popularment conegut, va participar igualment en nombroses iniciatives i activitats públiques a Mollet. De l'estudi de la seva documentació personal s'extreu que va formar part de diverses entitats i organismes molletans, en alguns

casos com a membre de les juntes directives, en altres com a soci destacat. Ens referim al Casal Cultural, la Societat de Socorros Mutuos, l'Economato Laboral Colectivo o la Creu Roja, totes aquestes entitats, amb seu a Mollet del Vallès. Va ser també durant 32

anys corresponsal a Mollet del setmanari *Vallès* editat a Granollers, actualment *Revista del Vallès*. Era ell, per tant, qui escrivia cada setmana les cròniques de la ciutat molletana i de tant en tant afegia alguna notícia de Sant Fost, especialment als anys quaranta i cinquanta.

A nivell biogràfic, podem dir que Josep Molas va néixer a Barcelona el 1897 i hi va morir el 1991. Per tant, va viure 94 anys, dels quals prop de 60 a Sant Fost, on va arribar

vers el 1930 poc després de trobar feina com a director de la indústria molletana Can Fàbregas. Es va casar el 1924 amb Maria Rexach, una noia de Barcelona que havia estudiat bibliotecnologia; no van tenir fills. Quasi

Figura 1. Retrat de Josep Molas Rupelo (1897-1991) (ACVO, fons Molas)

* Arxiver i historiador. Director de l'Arxiu Comarcal del Vallès Oriental. xperez@santfost.com

sempre va viure de lloguer en una torre de l'avinguda Monturiol que pertanyia a la família Solsona, excepte un breu període durant la guerra de 1936-1939 quan es canvià a Martorelles segurament per passar més inadvertit i sense atreure l'atenció dels escamots de milicians que patrullaven per les carreteres i registraven sovint les torres d'estiueig de les persones de bona posició. En la seva joventut es va relacionar amb la Lliga regionalista, però no va arribar a militar-hi.

Figura 2. El senyor Molas, la seva senyora i l'assistenta al davant de casa seva a Sant Fost, vers 1975 (ACVO fons Molas)

Consta per un document, que estava afiliat el 1937 a l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana. Durant la Guerra Civil, de forma discreta i prudent, va passar a un segon terme i va poder continuar treballant a l'empresa tot dissimulant la seva ideologia conservadora.

En arribar el franquisme, Molas es va posicionar clarament a favor del nou règim i va passar a militar a FET y JONS. En alguna de les seves cartes es veu com defensava la victòria i el règim de Franco, tot al·legant que fou l'única manera d'aturar el caos anarquista i l'intent del comunisme d'apoderar-se de Catalunya i d'Espanya. A més, per a un catòlic convençut

com ell, la persecució religiosa dels primers mesos de guerra li devia dissipar els dubtes respecte a quin bàndol recolzar. Es tracta d'un exemple més dels nombrosos membres de la burgesia industrial catalana que donaren suport a Franco, al principi de forma clara i després, amb el pas dels anys, amb matisos. Un franquisme que en aquest cas podria ser qualificat de lleugerament catalanista, com ho prova que Molas, essent membre del Consejo Local del Movimiento santfostenc, a la vegada rebia informació i butlletins d'Òmnium Cultural, si més no durant el període 1971-1975.

A Sant Fost, ja hem dit que va ser alcalde durant deu anys (1942-1952) i un dels personatges més influents del falangisme local, ja que apareix com a conseller local del Movimiento des de la primera junta de Falange l'abril de 1939, de la qual va ser secretari, fins a la seva dissolució l'any 1976. Algunes persones que el conegueren molt estretament afirmen que Molas Rupelo fou durant quasi tota la dictadura la persona de confiança a Sant Fost dels diferents governadors civils, al qual consultaven les decisions polítiques més importants a prendre, ja que, com és evident, desconeixien tot sobre un poble petit i en canvi ell feia dècades que hi vivia. És una opinió no contrastada amb documents a la mà, però seria ben factible. Josep Molas, com ja s'ha comentat, era catòlic practicant i assistia cada diumenge a missa a l'església de Sant Fost, juntament amb la seva dona, Maria Rexach, i la seva assistenta. Per tant, va tenir una estreta vinculació amb la parròquia santfostenca i en època de Mn. Daniel Monserdà va ser membre del Consell Parroquial, com a mínim de 1974 a 1983.

Respecte al seu càrrec de cap o jefe

local del Movimiento a Mollet, reproduïrem pel seu interès i curiositat la crònica apareguda a Vallès el 13 de març de 1949 on s'explicava l'homenatge que se li va fer al restaurant la Marineta amb motiu del seu cessament com a màxim dirigent de la Falange molletana:

“MOLLET. HOMENAJE AL JEFE LOCAL SALIENTE. Como testimonio de adhesión y reconocimiento por la labor llevada a cabo durante los 8 años de permanencia en la Jefatura local del Movimiento, el camarada José Molas fue homenajeado el pasado día 5 con una cena que fue servida esmeradamente en los salones del restaurante La Marineta de esta villa. A dicho acto, verdadera prueba de camaradería, asistieron como falangistas unos cuarenta camaradas, algunos acompañados de sus esposas. Entre los asistentes se hallaban buen número de autoridades locales y personas de relieve de la población.

El actual Jefe local, camarada Plácido Moreno, hizo oferta del homenaje, justificándolo en el afán espontáneamente expresado por muchos camaradas al conocer el cese del camarada Molas, y en el deseo de la Jefatura y de los Mandos locales, de hacer así público reconocimiento de los servicios prestados al supremo interés patrio durante el largo período de su actuación. Expresó que era deseo del Sub-Jefe Provincial asistir a tal homenaje, pero que a última hora le había notificado que a causa de los luctuosos hechos producidos en la ciudad de Barcelona y a la presencia en la ciudad condal de una alta Jerarquía nacional, no le era posible desplazarse, pero le rogaba hiciera constar su adhesión.

El camarada Molas se levantó para expresar su agradecimiento por

el acto que se estaba celebrando, al cual no se creía merecedor ya que si algún valor tuvo su actuación desde la Jefatura Local del Movimiento fue gracias al entusiasmo y colaboración de todos, y de manera especial de aquellos camaradas que habían ostentado algún cargo de responsabilidad en la organización falangista. Incitó a todos a proseguir con la misma fe en el cumplimiento de cuántas órdenes emanen de los Mandos superiores, invitó a no romper nunca la unión, y dijo que aún cuando las personas se releven, queda siempre en pie la misma doctrina, a la cual hay que servir con fe y con espíritu de servicio, dispuestos a batir cuando se ordene y por los medios que el Mando disponga, al enemigo de siempre.

El acto terminó con gran animación, y a la salida el camarada Molas fue objeto de nuevas y reiteradas manifestaciones de afecto por parte de todos los asistentes a esta cena-homenaje.“

Es dóna doncs, la circumstància que Molas, durant set anys, va simultaniejar els càrrecs d'alcalde de Sant Fost (1942-1952) i cap de Falange a Mollet (1941-1949). Una altra curiositat és que el seu amic, el conegut metge Dr. Santiago Tiffon, també ocupava, durant la mateixa època, el càrrec de “jefe local del Movimiento” a Sant Fost de Campsentelles, on va romandre durant 13 anys com a màxim dirigent falangista, és a dir, de 1941 a 1954.

A nivell laboral, Josep Molas va ser un directiu molt important a Can Fàbregas des del 1929 fins a la seva jubilació. Molas va estudiar direcció d'indústries tèxtils a l'Escola Industrial i per tant, era una persona molt ben formada tècnicament per a la seva feina. També va ser president de la Cambra de Directors i Encarregats de

l'Art Tèxtil durant 25 anys (els anys cinquanta i seixanta). En funció del seu càrrec directiu a Sederías Fábregas i del seu prestigi en el món laboral va estar vinculat al Consejo Económico Sindical del Vallès Oriental (o comarca de Granollers) com a mínim entre el 1957 i el 1970.

Com a anècdota, puc explicar que la imatge que personalment més recordo del Sr. Molas és la de veure'l anar amunt i avall amb el seu Seat 600 de color blanc, moltes vegades acompanyat de la seva dona, la Sra. Maria. Resulta que en aquest fons hi ha la documentació del Seat, un 600 D que va conduir del 1960 al 1986. Abans va tenir un cotxe Peugeot 9 HP (1954-1960) i també dues motos, una Sanglas (1952-1960) i una Motobecane (1941-1953). Durant la guerra i des d'un temps abans, portava un automòbil Opel també de 9 HP (cavalls).

2. El fons documental

La documentació donada a l'ACVO va ser recollida a la mateixa casa de l'avinguda Monturiol on havia residit durant més de 40 anys. Es trobava repartida entre el seu despatx i les golfes, en carpetes i caixes, algunes de les quals havien estat remenades i llençades per alguns intrusos. El fons traslladat a Granollers ocupa, després d'haver estat classificat, ordenat i inventariat, un total de 9,3 metres lineals de prestatgeria i ha estat encapsat en 87 caixes d'arxiu i quatre àlbums que contenen un total de 555 fotografies i 331 negatius.

El fons documental abasta el període 1911-1987 i cal subratllar que es trobava bastant ben classificat, especialment la correspondència, les factures i els rebuts, que havien estat agrupats i ordenats, o bé pel mateix Sr. Molas o potser per la seva dona, que

era bibliotecària, en carpetes ordenades cronològicament. El matrimoni guardava i arxivava cartes, postals, nades, targetes de visita, fotografies, retalls de premsa, revistes, fulletons locals i programes de festa major. En definitiva, es tracta d'un fons arxivístic de primer ordre per conèixer el període del franquisme i la transició a la comarca del Baix Vallès, sobretot a Mollet i Sant Fost.

El quadre de classificació del fons és el següent:

2.1 Documentació

- Documentació personal
- Correspondència rebuda i enviada
- Documentació econòmica i patrimonial
- Documentació de l'activitat pública
- Documentació d'assumptes tèxtils
- Documentació relativa a Sederías Fábregas

2.2 Fotografies

- Retrats de Josep Molas i Maria Rexach
- Retrats d'altres persones
- Paisatges i edificis
- Celebracions (casaments, sopars, comunions)
- Esports i altres esdeveniments
- Temàtica indústria tèxtil
- Mollet del Vallès
- Sant Fost de Campsentelles

2.3 Impresos i fulletons

- Impresos de Mollet del Vallès
- Impresos de Sant Fost de Campsentelles
- Recordatoris i estampes
- Retalls de premsa i dossiers
- Impresos diversos

2.4 Biblioteca i hemeroteca

- Llibres de temàtica tèxtil
- Llibres de temàtica general
- Publicacions periòdiques locals i comarcals
- Publicacions periòdiques d'àmbit general
- Publicacions periòdiques de temàtica tèxtil

Cal dir que bona part de la biblioteca personal de Josep Molas, que era principalment de temes d'indústria tèxtil, va ser donada pels familiars, a instàncies de l'ACVO, al Museu de la Ciència i la Tècnica de Terrassa, en tenir aquest centre una biblioteca especialitzada en el món del tèxtil.

3. Documentació relativa a Mollet del Vallès

Els documents relatius a la ciutat molletana s'agrupen en els següents temes:

3.1 Casal Cultural de Mollet del Vallès

Correspondència, documentació diversa, impresos i fulletons; total, 89 documents (1963-1981).

3.2 Economato Laboral Colectivo de Mollet del Vallès

Correspondència, comptes, documentació de la junta directiva, factures i rebuts de proveïdors, dos tampans o segells; total, 531 documents (1969-1979).

3.3 Sociedad de Socorros Mutuos de Mollet del Vallès

Estatuts, reglaments, comptes, correspondència, fulletons i retalls de premsa; total, 57 documents (1943-1987).

3.4 Creu Roja de Mollet del Vallès

Documents diversos; total, cinc documents (1965-1969).

Figura 3. Fotografia-postal de la plaça Prat de la Riba de Mollet del Vallès, vers el 1965 (ACVO fons Molas)

3.5 Sederías Fábregas

Correspondència amb Juan i Jorge Fábregas, 169 documents (1939-1960).

Correspondència amb Luis Prat; total, 2.721 documents (1958-1976).

Documentació diversa de l'empresa; total 95 documents (1917-1976).

Qüestions sindicals (inclou sindicat el Ràdium); 49 documents (1920-1969). En aquest apartat i també a la correspondència hi ha informació interessant sobre alguns conflictes sindicals i laborals a Mollet els anys de la II República.

3.6 Impresos, retalls i premsa

Fulletons, programes, estatuts, impresos i butlletins de partits polítics, germandats, associacions i festes diverses (1931-1985).

3.7 Fotografies

El fons fotogràfic conservat és majoritàriament de caire personal, però té algunes postals i fotos de Mollet (33 imatges) i de Sant Fost (47).

4. Documentació relativa a Sant Fost de Campsentelles

4.1 Alcaldia de Sant Fost de Campsentelles

Es tracta en molts casos de còpies de documents, anotacions i esborranys diversos que va fer mentre fou alcalde d'aquesta localitat. Està agrupada de la següent forma:

Assumptes diversos: conciliacions entre veïns, correspondència, desbordament del riu Besòs, informe sobre l'Ajuntament, memòria d'alcaldia, despulles dels màrtirs de Montalegre, primera Festa de l'Arbre; total, 287 documents (1942-1952).

Escoles nacionals: catàleg d'editorials i revistes escolars, coto avícola escolar, escola mixta de Can Calet, escola unitària de nenes, escola unitària de nens, patronat de Protecció Escolar; total, 420 documents (1944-1951).

Falange-Movimiento Nacional: correspondència, butlletins i normes; total, 74 documents (1943-1965).

4.2 Consell Parroquial de Sant Fost de Campsentelles

Comptes sobre donatius a la parròquia i documentació diversa; total, 73 documents (1974-1983).

Tot aquest fons documental està a disposició de tothom que el vulgui consultar a la seu de l'Arxiu Comarcal del Vallès Oriental, a Granollers. Abans d'anar-hi, podeu consultar l'inventari detallat per Internet, a través del portal Arxius en Línia de la xarxa d'arxius de la Generalitat (<http://cultura.gencat.cat/ArxiusEnLinia/>). Un cop en aquest lloc web, heu de triar *Descripció dels fons dels arxius*, centre: *Arxiu Comarcal del Vallès Oriental*, tipus de fons: *Personals*. I aleshores cal triar el fons 16, *fons Josep Molas* i heu d'anar mirant l'inventari dels diferents expedients.

Bibliografia

GUTIÉRREZ-ANNA ESPAÑOL, A. (2008). Inventari del fons documental Josep Molas (ACVO) [inèdit], Granollers.

PÉREZ, X. (2009). Nota històrica: els Jefes Locales del Movimiento, *Campsentelles*, 12: 149-151. Sant Fost de Campsentelles.

PLANAS, J., coordinador, (2006). Alcaldes i alcaldesses del Vallès Oriental (segle XX). Granollers: Museu de Granollers, pàg. 157.